

Тел: (84372) 32-1-48, факс: (84372) 32-1-48.

РЕШЕНИЕ

16.09.2021

Тел: (84372) 32-1-48, факс: (84372) 32-1-48

с. Коргуза

КАРАР

12-72

Югары Ослан муниципаль районы Карагужа авыл жирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативлары турында

Россия Федерациясе шәһәр төзелеше кодексының 29.4 статьясы нигезендә, Югары Ослан муниципаль районы Карагужа авыл жирлеге халкының уңайлы тормыш шартларын тәэмин итүгә һәм жирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешнең мөмкин булган минималь күләмдә исәп-хисап күрсәткечләрен һәм мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдалану мөмкинлеген исәпләү күрсәткечләрен билгеләүгә юнәлдерелгән озак сроклы шәһәр төзелеше сәясәте булдыру максатларында

Югары Ослан муниципаль районы
Карагужа авыл жирлеге Советы
каrar итте:

1. Югары Ослан муниципаль районы Карагужа авыл жирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативларын расларга (1 кушымта).
2. Югары Ослан муниципаль районы Советының 2017 елның 29 ноябрәннән 33-148 номерлы карары белән расланган Югары Ослан муниципаль районы Карагужа авыл жирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның жирле нормативлары үз көчен югалткан дип танырга .
3. Әлеге карарны Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасының хокукий мәгълүмат рәсми порталында урнаштырырга.
4. Бу карарның үтәлешен Югары Ослан муниципаль районы Карагужа авыл жирлеге Советының жир мәсьәләләре, төзекләндерү һәм табигый ресурслар буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Совет рәисе урынбасары,
Югары Ослан муниципаль районы
Карагужа авыл жирлеге башлыгы урынбасары

Т.В.Шилина

Татарстан Республикасы
Югары Ослан муниципаль районы
Карагуҗа авыл җирлеге Советының
2021 елның 16 сентябрнән
12-72 номерлы Карарына
Кушымта

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЮГАРЫ ОСЛАН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
КАРАГУҖА АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ ШӘһӘР ТӨЗЕЛЕШЕН
ПРОЕКТЛАШТЫРУ ҖИРЛЕ НОРМАТИВЛАРЫ

2021 ел

ЭЧТӨЛӨК

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӨМӨЛӨР	5
2. ИСЭПЛӨҮ КҮРСӨТКЕЧЛӨРӨН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӨЛӨРӨ НӘМ ӨЛКӨСЕ	6
3. КАРАГУЖА АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНӨ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКА	7
4. ТӨП ӨЛӨШ.....	9
4.1. Авыл жирлеге халкын электр, жылылык, газ һәм су белән тээмин итү, ташландык суларны агызу объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре	9
4.2. Торак пунктлар чикләрендә автомобиль юллары һәм жирле өһәмияттәге объектларга караган транспорт объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре	10
4.3. Авыл жирлеге халкының социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тээмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре .	11
4.4. Авыл жирлеге халкының ял итү, массакуләм ял итү, ял итү объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре	12
4.5. Авыл жирлеге халкының физик культура һәм массакуләм спорт объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре	13
4.6. Исәп-хисап күрсәткечләре халыкны мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе авыл халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлек	13
4.6.1. Авыл жирлеге халкын мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 7 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.....	13
4.7. Авыл жирлеге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре	13
4.8. Авыл жирлеге халкын төзекләндерү һәм яшелләндерү объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре.....	14
4.9. Авыл жирлеге халкының ритуаль хезмәтләре күрсәтү объектлары белән тээмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре	14

4.10. Авыл жирлеге халкын социаль тээмин итү һәм социаль яклау объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре	15
5. АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ӘҺӘМИЯТТӨГЕ ОБЪЕКТЛАРГА БУЛГАН ИХТЫЯЖЫН БИЛГЕЛӘУ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӘР	15
5.1. Авыл жирлеге халкының электр, жылылык, газ һәм су белән тээмин итү, ташландык суларны агызу объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	15
5.2. Авыл жирлеге халкының торак пунктлар чикләрендә урнашкан транспорт объектларында, әлеге объектларны урнаштыру буенча норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр	18
5.3. Торак төзелеше объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр	21
5.3.1. Торак төзелеше һәм торак төзелеше төрләренең исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик вазгыятьне һәм халыкның керем дәрәжәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.....	21
5.4. Авыл жирлеге халкының мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	22
5.5. Мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр	22
5.6. Авыл жирлеге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр....	23
5.7. Авыл жирлеге халкының төзекләндерү һәм яшелләндерү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр....	24
5.8. Зиратларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр	24
5.8.5. Яңа жирләү урыннары булдыру, гамәлдәге жирләү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитар-гигиена экспертизасы уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.	24
6. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӨРЕН НИГЕЗЛӘУ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР	25

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

1.1. Югары Ослан муниципаль районы Карагужа авыл җирлегенең шәһәр төзелеше проектлаштыруның җирле нормативлары (алга таба – нормативлар) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының норматив-хокукий актлары нигезендә эшләнгән.

1.2. Әлеге нормативлар белән җайга салынмаган мәсьәләләр «Техник җайга салу турында» 2002 елның 27 декабреннән 184-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә Россия территориясендә гамәлдә булган законнар һәм норматив-техник документлар белән җайга салына.

1.3. Әлеге нормативлар, оештыру-хокукий формаларына бәйсез рәвештә, Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Карагужа авыл җирлеге территориясендә үз эшчәнлеген алып баручы барлык шәһәр төзелеше эшчәнлеге субъектлары өчен мәҗбүри.

1.4. Шәһәр төзелеше проектларының җирле нормативларын раслау, аларга үзгәрешләр кертү федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Карагужа авыл җирлеге җирле үзидарә органнарының норматив хокукий актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

1.5. Әлеге нормативлар авыл җирлеге халкының җирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булганның максималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен билгели.

1.6. Исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнә торган җирле әһәмияттәге авыл җирлеге объектларына авыл җирлеге халкының тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе һәм авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре түбәндәге өлкәләргә караган объектлар керә:

Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итү, ташландык суларны агызу;

авыл җирлекләре чикләрендә җирле әһәмияттәге автомобиль юллары, җирле әһәмияттәге транспорт объектлары;

социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелешен үстерүгә дөүләт ярдәме;

мәдәният, массакуләм ял, ял;

мәгълүматлаштыру һәм элементә;

физик культура һәм массакуләм спорт;

көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару;

төзекләндерү һәм яшелләндерү;

ритуаль хезмәтләр күрсәтү;

социаль тәэмин итү һәм социаль яклау.

1.7. Нормативлар үз эченә түбәндәге өлешләргә ала:

төп өлеш (авыл җирлеге халкының җирле әһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булуы дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре);

нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен нигезләү буенча материаллар;

нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен куллану кагыйдәләре һәм өлкәсе;

авыл җирлеге халкының җирле әһәмияттәге объектларга булган ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр;

авыл җирлегенең кыскача характеристикасы.

2. ИСӘПЛӘУ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ

2.1. Әлеге нормативлар белән билгеләнгән исәп-хисап күрсәткечләре Карагужа авыл җирлеген территорияль планлаштыру документларын әзерләгәндә, килештергәндә, раслаганда һәм тормышка ашырганда, Карагужа авыл җирлеге территорияләренә карата эшләнә торган территорияне планлаштыру документларында кулланыла.

2.2. Шәһәр төзелешен проектлаштыру нормативлары дәүләт һакимияте һәм җирле үзидарә органнары, шәһәр төзелеше эшчәнлеге турындагы законнарның үтөлешен тикшереп торы һәм күзәтү органнары тарафыннан карарлар кабул итү өчен кулланыла.

2.3. Җирлекнең җирле әһәмияттәге объектлары исемлеге, авыл җирлеге халкының минималь тәэмин ителүчәнлеге дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре һәм әлеге нормативларның төп өлешендә китерелгән авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган максималь үтемле булу дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре үтөлү өчен мәҗбүри булып тора.

2.4. Гамәлдәге норматив документларны, шул исәптән әлеге нормативларда сылтама бирелә торган документларны юкка чыгарганда һәм (яки) үзгәрткәндә гамәлдән чыгарылган нормаларга таянып эш итәргә кирәк.

3. КАРАГУЖА АВЫЛ ЖИРЛЕГЕНӘ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКА

3.1. Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы КАРАГУЖА авыл жирлеге территориясенең кыскача характеристикасы шулай ук халыкның саны, тыгызлыгы һәм социаль-демографик составы турында мәгълүматлар, жирлекнең башка характерлы үзенчәлекләре 1 таблицада китерелгән.

1 таблица

т/б №	Күрсәткеч исеме	Характеристика
1	Авыл жирлеге территориясенең муниципаль район һәм Татарстан Республикасы структурасында урнашуы	Карагужа авыл жирлеге көньяктан Олы Меми авыл жирлеге, көньяк-көнчыгыштан урман, көнчыгыштан Мәйдан авыл жирлеге, төньяк-көнчыгыштан Ямбулат авыл жирлеге, төньяктан Килди авыл жирлеге, төньяк – көнбатыштан урман, көнбатыштан-Кайбыч районы, көньяк – көнбатыштан Апас районы Зәя елгасы һәм көньяк-көнчыгыштан Олы Меми авыл жирлегенең Заборная поляна поселогы белән чиктәш.
2	Авыл жирлеге чикләрендәге территориянең гомуми мәйданы, га	10172,2
3	Авыл жирлеге составына керүче торак пунктлар исемлеге	Карагужа авылы Патрикеево авылы Егидерево авылы
4	2021 елның 1 гыйнварына даими халык саны	
	барлыгы, кеше	609
	шул исәптән торак пунктлар буенча, кеше: Карагужа авылы Патрикеево авылы Егидерево авылы	447 99 63
5	2021 елның 1 гыйнварына халык тыгызлыгы, кеше./кв. км	6
6	2021 елның 1 гыйнварына халыкның яшь структурасы.	
	эшкә яраклы яшәтән яшьрәк халык, кеше	84
	эшкә яраклы халык (16 – 59 яшьлек ирләр , 16-54 яшьлек хатын-кызлар), кеше	316
	эшкә яраклы яшәтән өлкәнрәк халык, кеше.	209

7	2025 елга даими халык саны фаразлары	
	барлыгы, кеше	750
	2025 елга даими халык саны фаразлары: Карагуҗа авылы Патрикеево авылы Егидерево авылы	550 120 80
8	2021 елның 1 гыйнварына авыл җирлегенең торак фонды	
	барлыгы, мең кв. метр торак мәйданы	25099,4
	шул исәптән торак пунктлар буенча, мең кв. метр торак мәйданы: Карагуҗа авылы Патрикеево авылы Егидерево авылы	15942,4 6,2017 2,9553
9	Халыкның торак белән тәэмин ителеше дәрәжәсе, кв.м / кеше.	
	38,9	
10	Авыл җирлеге территориясендә табигый-климат шартлары	
	климатик район (климатик районлаштыру картасы нигезендә төзелеш өчен)	ІВ
	сейсмик куркыныч дәрәжәсе (баллар)	5 – 6
	табигать-климат шартларына гомуми бәя	уңайлы

1. ТӨП ӨЛЕШ

4.1. Авыл жирлеге халкын электр, жылылык, газ һәм су белән тээмин итү, ташландык суларны агызу объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре;

4.1.1. Торак пунктларны тәзү буенча инженерлык жиһазлары системасын территорияль планлаштыру документлары һәм су белән тээмин итү, канализация, электр, жылылык һәм газ белән тээмин итү схемалары нигезендә проектларга кирәк, ул билгеләнгән тәртиптә эшләнгән һәм расланган.

Өлеге тармак схемаларында технологиянең, егәрлекнең, инженерлык челтәрләренең күләмнәренең принципияль мәсьәләләре хәл ителергә тиеш, схеманы гамәлгә ашыру чираты буенча киңәшләр бирелде.

4.1.2. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләре 2 таблицада китерелгән.

2 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тээмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территорияль үтемлелекнең максималь рөхсәт ителә торган дәрәжәсе
1	Электр белән тээмин итү системасы объектлары: электр трансформатор подстанцияләре, бүлү пунктлары, төрле көчәнешләрдәге электр челтәрләре	торак һәм жәмәгать биналарының электр энергиясе белән 100 процент тээмин ителеше; торак урамнарның 100 процент яктыртылышы	билгеләнми
2	Жылылык белән тээмин итү системасы объектлары, шул исәптән: үзәкләштерелгән: котельныйлар, жылылык электростанцияләре, жылылык челтәрләре; үзәкләштерелмәгән: автоном һәм индивидуаль котельныйлар, фатир жылылык генераторлары, жылылык челтәрләре	торак һәм ижтимагый биналарның жылылык энергиясе белән 100 процент тээмин ителеше	билгеләнми

3	<p>Үзеклештерелгән газ белән тәэмин итү системасы объектлары: газ бүлү һәм газ тутыру станцияләре һәм пунктлары, газ жайга салу пунктлары, газ бүлү челтәрләре</p>	<p>Торак биналарны газ белән тәэмин итү 100% *</p>	<p>билгеләнми</p>
4	<p>Үзеклештерелгән су белән тәэмин итү системасы объектлары: су белән тәэмин итү чыганақлары, су алу корылмалары, су саклау өчен савытлар, суүткәргечләр</p>	<p>торак һәм ижтимагый биналарны су белән тәэмин итү 100%</p>	<p>билгеләнми</p>
5	<p>Су бүлү системасы объектлары**, шул исәптән: үзеклештерелгән: чистарту корылмалары, канализация насос станцияләре, канализация торбалары; үзеклештерелмәгән: локаль чистарту корылмалары, атланма станцияләре, канализация торбалары</p>	<p>торак һәм ижтимагый биналарның 100 процент тәэмин ителеше</p>	<p>билгеләнми</p>

* халык саны 3 меңнән артык булган авыл торак пунктлары өчен торак биналарны стационар электр плитәләре белән жиһазлаганда газ белән тәэмин итү системаларының булмавы рәхсәт ителә

** исәп-хисап күрсәткечләре яңгыр канализациясенә кагылмый

4.2. Торак пунктлар чикләрендә автомобиль юллары һәм жирле әһәмияттәге объектларга караган транспорт объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлегә халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре;

4.2.1. Автомобиль транспорты барлык биналарга һәм корылмаларга да барып җитәргә тиеш.

4.2.2. Авыл жирлегә халкы өчен җәмәгать транспорты тукталышларының территорияль яктан мөмкин булган дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләрен

3 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк. Авыл җирлеге халкының әлеге объектлар белән тәмин ителешнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

3 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рәхсәт ителә торгандәрәжәсе (метр)
1	Тукталыш пунктлары, тулаем алганда, торак пункт буенча	500
халык саны 3 меңнән артык булган авыл торак пунктлары өчен:		
2	Жәмәгать үзәгендә тукталыш пунктлары	250
3	Житештерү зоналарында тукталыш пунктлары	400*
4	Массакуләм ял һәм спорт зоналарында тукталыш пунктлары	800 **
5	Азкатлы торак төзелеше территориясендә эчке элементлар өчен тукталыш пунктлары: яшәу урыннарыннан массакуләм йөрү объектларыннан	200
		250

* күрсәткеч жәяүлеләр өчен тукталыш пунктына кадәр юл йөрү предприятиеләреннән максималь ераклык булуын аңлата

** әлеге күрсәткеч жәяүлеләр өчен иң күп ял итү һәм спорт объекты ишегеннән тукталыш пунктына кадәр мөмкин кадәр ерак булуын аңлата

4.3. Авыл җирлеге халкының социаль яклауга мохтаж гражданның хокукларын тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеше объектлары белән тәмин ителешнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре;

4.3.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 4 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

4 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе (кв.м / кеше)		Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рәхсәт ителә торган дәрәжәсе
		2015 ел	2025 ел	
1	Авыл торак пунктларында торак биналар	23,1	26,4	билгеләнми

Искәрмә.

Киләчәктә исәп-хисап күрсәткечләре 2025, 2035 елларда ирешелгән торак урыннарының гомуми мәйданы белән тәэмин ителешнең факттагы минималь дәрәжәсен исәпкә алып корректлана.

4.4. Авыл җирлеге халкының ял итү, массакуләм ял итү, ял итү объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре;

4.4.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 5 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

5 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рәхсәт ителә торган дәрәжәсе
1	Клуб учреждениеләре халык саны түбәндәгечә булган торак пунктлар өчен: 0,2 – 1 мең кеше. 1 – 3 мең кеше. 3-5 мең кеше. 5-10 мең кеше.	300 урын 300-230 урын 230-190 урын 190-140 урын	билгеләнми
2	Халык саны түбәндәгечә булган авыл җирлекләре өчен авыл китапханәсе:		
	1 – 3 мең кеше.	6-7,5 мең саклау берәмлеге; 1000 кешегә 5-6 урын	билгеләнми
	3-5 мең кеше.	5-6 мең саклау берәмлеге; 1000 кешегә 4-5 урын	
5-10 мең кеше.	4,5-5 мең саклау берәмлеге; 1000 кешегә 3-4 урын		

Искәрмә.

1. Азрак исәп-хисап күрсәткечен зур торак пунктлар өчен кабул итәргә кирәк.

2. Халык саны 1,5 меңнән артык кеше булган авыл торак пунктлары (район үзәкләре һәм үзәкләре) өчен объектларның санын, составын һәм сыйдырышлылыгын билгеләгәндә, 30 минутлык жәяүлеләр йөри алырлык зонада урнашкан башка торак пунктлардан килгән халыкны өстәмә рәвештә исәпкә алырга кирәк.

3. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварыннан 42 номерлы карары нигезендә, 2019 елга кадәр клуб учреждениеләре һәм китапханә хезмәтләре белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсе гамәлдәге тәэмин ителеш дәрәжәсендә кабул ителә.

4.5. Авыл жирлеге халкының физик культура һәм массакуләм спорт объектлары белән тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә үтемле булуын исәпләү күрсәткечләре;

4.5.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 6 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

6 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе	Халык өчен территориаль үтемлекнең максималь рөхсәт ителә торган дәрәжәсе
1	Спорт заллары	1000 кешегә 350 кв. метр идән майданы	билгеләнми
2	Яссылык спорт корылмалары	1000 кешегә 1950 кв. метр	билгеләнми

4.6. Исәп-хисап күрсәткечләре халыкны мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе авыл халык өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлек

4.6.1. Авыл жирлеге халкын мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тәэмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен 7 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

7 таблица

№ т/б	Объект исеме	Үлчәү берәмлеге	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсе
1	Почта элементәсе бүлеге	объектлар авыл жирлегенә	1

4.6.2. Авыл жирлеге халкы өчен мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларының территориаль яктан мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

4.7. Авыл жирлеге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектлары белән тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре

4.7.1. Көн күреш калдыкларын жыю һәм чыгару объектлары исемлеге, мондый объектларның урнашуы Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Введенский Бистәсе авыл җирлеге территориясен санитар чистартуның Генераль схемасы нигезендә кабул ителә.

4.7.2. Авыл җирлеге халкы өчен каты көн күреш калдыкларын жыю өчен контейнер майданчыкларының территорияль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булуы (яшәү урыннарыннан, балалар һәм дөвалау-профилактика учреждениеләреннән, спорт майданчыкларыннан, ял итү урыннарыннан ераклык) буенча исәп-хисап күрсәткечен 100 метр күләмендә кабул итәргә кирәк.

4.8. Авыл җирлеге халкын төзекләндерү һәм яшелләндерү объектлары белән тәэмин итүнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган кадәр мөмкин булган дәрәжәдә файдаланылуының исәп-хисап күрсәткечләре

4.8.1. Авыл җирлеге халкының гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрен 8 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

8 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе (кв. метр / кеше)	Халык өчен территорияль үтемлекнең максималь рәхсәт ителә торган дәрәжәсе
1	Авыл торак пунктларында гомуми кулланылыштагы яшелләндерелгән территорияләр	12	билгеләнми
<p>Искәрмә. Урманнар тирә-юнендә урнашкан торак пунктлар өчен эре елгаларның һәм сулыкларның яр буе зоналарында, гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләрнең майданы 20% ким булмаса тиеш.</p>			

4.9. Авыл җирлеге халкының ритуаль хезмәтләре күрсәтү объектлары белән тәэмин ителешнең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре; авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булганның максималь рәхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре

4.9.1. Күрсәтелгән исәп-хисап күрсәткечләрен 9 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

9 таблица

№ т/б	Объект исеме	Халыкның тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән дәрәжәсе (га/1 мең кеше)	Халык өчен территорияль үтемлекнең максималь рәхсәт ителә торган дәрәжәсе
-------	--------------	---	---

1	Традицион күмү зираты	0,24	билгеләнми
---	-----------------------	------	------------

4.10. Авыл жирлеге халкын социаль тээмин итү һәм социаль яклау объектлары белән тээмин итүнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләрә; авыл жирлеге халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булуын исәпләү күрсәткечләрә

4.10.1. Инвалидларның шәхси автотранспортын даими саклау урыннары белән тээмин ителеш дәрәжәсе жиңел автомобильләрнең даими саклау урыннарының гомуми саныннан 10% (ләкин 1 урыннан да ким булмаган), шул исәптән инвалидларның кресло-коляскалы автомобильләрә өчен махсус урыннарның 5% тигез булырга тиеш.

Инвалидларның шәхси автотранспортын вакытлыча саклау урыннары белән тээмин итү дәрәжәсен учреждениеләр һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләрә янында жиңел автомобильләрне кыска вакытлы саклау өчен ачык мәйданчыкларда 10% (ләкин 1 урыннан да ким булмаган) кабул итәргә кирәк.

2. АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ ХАЛКЫНЫҢ ЖИРЛЕ ӘҢӘМИЯТТӨГЕ ОБЪЕКТЛАРГА БУЛГАН ИХТЫЯЖЫН БИЛГЕЛӘУ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӨР

5.1. Авыл жирлеге халкының электр, жылылык, газ һәм су белән тээмин итү, ташландык суларны агузу объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнөр

5.1.1. Электр белән тээмин итү системаларын проектлауны «Торак һәм жәмәгать биналарының электр җайланмаларын проектлау һәм монтажлау» СП 31-110-2003 таләпләрәнә туры китереп билгеләнә торган электр чыганакларына электр йөкләнеше күрсәткечләрә нигезендә (6 бүлек), «ФСК ЕЭС» ААҖнең техник сәясәте турындагы 2006 елның 2 июнендәге Нигезләмә нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк (2 бүлек) .

Алдан исәп-хисаплар ясау өчен торак пунктлар территорияләренә чагыштырма исәп-хисап йөкләнешенә эреләнгән күрсәткечләрен 10 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

10 таблица

Халык саны (мең кеше)	Торак пункт					
	плиталар белән табиғый газда (кВт/кеше)			стационар электр плитәләре белән (кВт/кеше)		
	тулаем алганда, торак пункт буенча	шул исәптән:		тулаем алганда, торак пункт буенча	шул исәптән:	
		үзәк	микрорайоннар /төзелеш кварталлары		үзәк	микрорайоннар /төзелеш кварталлары
3 – 50	0,43	0,55	0,40	0,52	0,65	0,50
кимендә 3	0,41	0,51	0,39	0,50	0,62	0,49

Искәрмә.

1. Торак пунктта газ һәм электр плитәләре булган торак йортлар булса, күрсәткечләр алар белән чагыштырганда интерполяция ысулы белән билгеләнә.

2. Торак пункт үзәге төшенчәсе дигәндә төрле административ, мәдәни, уку учреждениеләре, сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре тупланган территорияне аңларга кирәк.

3. Таблицада вак сәнәгать предприятиеләреннән йөкләмәләр исәпкә алынмаган. Аларны исәпкә алу өчен түбәндәге коэффициентларны кулланырга кирәк:

табигый газда плитәләр куелган торак пунктлар өчен: 1,2-1,6;

стационар электр плитәләре булган торак пунктлар өчен: 1,1-1,5.

Күбрәк зурлыкны торак пункт үзәге территориясендә кабул итергә кирәк.

Электр энергиясен бүлү системасының көчәнешен сайлау, перспективалы электр йөкләнешләренең үсешен анализлауны исәпкә алып, Татарстан Республикасының бүлү электр челтәре комплексы челтәрләренең перспективалы үсеше схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Торак пунктларның электр челтәрләренең киеренкелеге исәп-хисап чоры һәм энергия системасында көчәнешләр системасы чикләрендә аларны үстерү концепциясен исәпкә алып сайлана: 35 – 110 – 220 – 500 яки 35 – 110 – 330 – 750 кВ.

Электр белән тәэмин итү системасының көчәнеше, энергия трансформациясе баскычларының иң аз санын исәпкә алып, сайлап алынырга тиеш. Якындагы вакыт чорына 35-110/10 кВ көчәнешләр системасы иң максатка ярашлы булып тора.

Торак пунктлар территорияләрендә трансформатор подстанцияләрен һәм бүлү жайланмаларын проектлауны электр жайланмаларын урнаштыру Кагыйдәләре һәм 2006 елның 2 июнендәге «ФСК ЕЭС» ААҖнең техник сәясәте турындагы Нигезләмәнең 2 бүлегә таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Трансформатор подстанцияләре, бүлү жайланмалары һәм торак төзелеше территориясендә урнашкан кабельләргә һава электр линияләре күчү пунктлары ябык типтагы проектларга тәкъдим ителә.

5.1.2. Яңа жылылык белән тәэмин итү системаларын проектлау һәм төзү, гамәлдәге жылылык белән тәэмин итү системаларын реконструкцияләү һәм үстерү авыл жирлеген жылылык белән тәэмин итүнең расланган схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Жылылык белән тәэмин итү системаларын проектлауны кулланучыларның жылылык белән тәэмин итү ышанычлылыгын исәпкә алып, «Жылылык челтәрләре» СНиП 41-02-2003 (5 бүлек), ГОСТ Р 54964-2012 «Туры килү-килмәүне бәяләү. Күчемсез милек объектларына экологик таләпләр» (А кушымтасы) таләпләре нигезендә билгеләнә торган исәпләү жылылык йөкләнеше күрсәткечләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк. -

Торак пунктлар территорияләрендә үзәкләштерелгән жылылык белән тәэмин итү чыганаclarын коммуналь-склад һәм житештерү зоналарында, жылылык йөкләнеше үзәкләрендә урнаштырырга киңәш ителә.

Жылылык белән тәэмин итү чыганаclarын, жылылык пунктларын урнаштыру акустик исәп-хисаплар белән нигезләнәргә тиеш.

Трассаларны һәм жылылык челтәрләрен салу ысулларын «Жылылык челтәрләре» СНиП 41-02-2003 (9 бүлек), СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

5.1.3. Газ белән тәэмин итүнең гамәлдәге системаларын проектлау һәм төзү, реконструкцияләү һәм үстерү «Газ бүлү системалары» СНиП 42-01-2002 таләпләренә туры китереп Татарстан Республикасын газ белән тәэмин итү һәм газлаштыруның Генераль схемасы нигезендә, торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру буенча республика программалары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш .

Авыл торак пунктлары өчен газ куллануның эреләндерелгән күрсәткечен бер кешегә елына 220 куб. м күләмендә кабул итәргә кирәк.

Газ бүлү һәм газ тутыру станцияләре торак пунктлардан читтә урнашырга тиеш.

Газ өстәмә пунктларны торак пунктның торак төзелеше территориясеннән читтә, аскы яктан урнаштырырга кирәк.

Газ бүлү челтәрендә газ басымын киметү һәм җайга салу өчен газ җайга салу (блоклы яки шкафлы) пунктларын проектларга кирәк.

Газ җибәрү пункты район үзәгендә, район йөкләнеш үзәгенә мөмкин кадәр яқын урнаштырырга кирәк.

Торак пунктларда аерым торучы газ җайга салучы пунктларны биналар һәм корылмаларга кадәр билгеле бер ераклыкта урнаштырырга кирәк:

газ регулятор пунктына кергән урынында газ басымы 0,6 МПа булганда – 10 метр;

газ регулятор пунктына кергән урынында газ басымы 0,6 – 1,2 МПа булганда – 15 метр.

5.1.4. Торак пунктларны су белән тәэмин итү системаларын проектлау, шул исәптән су белән тәэмин итү чыганаclarын сайлау, су алу корылмаларын урнаштыруны СП 30.13330.2020 "СНиП 2.04.01-85* эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү". СП 31.13330.2012 актуальләштерелгән редакциясе СНиП 2.04.02-84 *«Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү", СанПиН 1.2.3685-21 "Кеше өчен яшәү тирәлеге факторларының иминлеген һәм (яки) зыянсызлыгын тәэмин итүгә карата гигиена нормативлары һәм таләпләр", СанПиН 2.1.3684-21 "Шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчәргә яраклы су һәм эчәргә яраклы су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак биналарга, җитештерү, җәмәгать биналарынан файдалануга, санитария-эпидемияләргә каршы (профилактика) чаралар оештыру һәм үткөрү, ГОСТ 2761-84* «Үзәкләштерелгән хужалык-эчәр су белән тәэмин итү чыганаclarы. Гигиеник, техник таләпләр һәм сайлау кагыйдәләре», «Су белән тәэмин итү һәм эчәргә яраклы су белән тәэмин итү чыганаclarын санитар саклау зоналары» СанПин 2.1.4.1110-02 таләпләренә туры китереп башкарырга кирәк.

Халыкның хужалык-эчәргә яраклы ихтыяжлары өчен тәүлеклек уртача (бер ел эчендә) куллануның эреләндерелгән күрсәткечен күләмдә кабул итәргә кирәк:

эчке суүткәргеч һәм канализация белән тәэмин ителгән биналар өчен ванналар һәм җирле су җылыткычлар белән тәэмин ителгән – бер кешегә тәүлегенә 200 литр.

Су алу корылмаларының тибын һәм схемасын территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитар шартларынан чыгып сайларга кирәк.

Су челтәрләрен божра белән проектларга кирәк. Суүткәргечләрнең тупик линияләрен куллану рәхсәт ителә:

авария вакытында су белән тәэмин итүдә өзеклек булган очракта җитештерү ихтыяжларына су бирү өчен;

торбаларның диаметры 100 мм дан артмаган хужалык-эчөргө яраклы ихтыяжларына су бирү өчен;

янгынга каршы яисә хужалык-янгынга каршы ихтыяжларга, линия озынлыгына 200 метрдан да артык булмаган озынлыкта янғын сүндөрүгө карамастан, су бирү өчен.

Бина һәм корылмаларның эчке суүткөргөч челтәрләре белән тышкы су челтәрләрен божралау рөхсәт ителми.

5.1.5. Торак пунктларның канализация системаларын проектлауны СП 30.13330.2020 "СНиП 2.04.01-85* Эчке суүткөргөч һәм биналарны канализацияләү", СП 32.13330 2018 "СНиП 2.04.03-85 Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар", СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шөһәр Төзелеше. Шөһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

Көнкүреш суларын тәүлеклеклек уртача су белән тәэмин итү, территориягә су сибүгә һәм яшел утыртмаларга су тотуны исәпкә алмыйча, тәүлеклеклек су куллануга тигез дәрәжәдә кабул ителә.

Территориаль планлаштыру документларын эшлөгәндә авыл торак пунктлары өчен тәүлеклеклек уртача (бер елга) су бүлүнә 1 кешегә тәүлегенә/150 л. кабул итү рөхсәт ителә.

Агып төшүче суларның чистарту корылмалары мәйданын елның жылы чорында торак пунктны торак төзелешенә карата өстенлек итүче жыллар өчен билгеләнгән яктан су агымы буенча түбәнрәк юнәлештә урнаштырырга кирәк.

5.2. Авыл жирлеге халкының торак пунктлар чикләрендә урнашкан транспорт объектларында, әлеге объектларны урнаштыру буенча норматив ихтыяжын билгеләү буенча тәкъдимнәр

5.2.1. Торак пунктлар территориясендә урамнар һәм юллар челтәренә үткөрүчәнлек мөмкинлеге автомобильләштерү дәрәжәсеннән чыгып билгеләнә.

2025 елга кадәр исәпләнгән вакытка авыл торак пунктлары өчен 1000 кешегә 440 автомобиль кабул итәргә кирәк.

5.2.2. Магистраль урамнарда һәм жайга салына торган хәрәкәт юлларында урта, зур һәм эре авыл торак пунктларында төзелгән территорияләр чикләрендә 200-300 метр интервалы булган юл йөрү өлеше (жир өсте) белән бер дәрәжәдә жәяүлеләр кичү юлларын күздә тотарга кирәк.

5.2.3. Жәмәгать транспортының тукталыш пунктлары арасындагы ераклыкны 400-600 метрга кадәр кабул итәргә киңәш ителә.

5.2.4. Халык саны 3 меңнән артык булган авыл торак пунктлары өчен тәкъдим ителә торган 11, 12 һәм 13 таблицаларында күрсәтелгән күрсәткечләр китерелә.

11 таблица

Халыкның жиңел автомобильләренә даими саклау өчен корылмалар белән тәэмин ителеш дәрәжәсе һәм халык өчен әлеге объектларның территорияль яктан үтемлелеге дәрәжәсе буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләр

№ т/б	Автотранспорт чараларын оештырылган саклау урыннарының тибы	Халыкның тәэмин ителеш дәрәжәсе, 1 мең кешегә урын		Халык өчен территорияль үтемлек дәрәжәсе (метр)
		2015 ел	2025 ел	

1	Шәхси милектә жиңел автомобильләрне саклау өчен	293	396	гомумән алганда, торак пункт буенча – 800 шул исәптән коттедж төзелеше территорияләрендә – 200
2	Ведомство карамагындагы жиңел автомобильләрне саклау өчен	7	8	билгеләнми
3	Таксомотор паркы өчен	5	7	билгеләнми

12 таблица

Уңайлылык дәрәжәсе буенча торак фонды категориясенә карап, халыкның жиңел автомобильләрне саклау өчен корылмалар белән тәэмин ителеш дәрәжәсе буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләр

№ т/б	Уңайлылык дәрәжәсе буенча торак фонды тибы	Урыннар саны	
		жиңел автомобильләрне даими саклау өчен (гомуми майданы 100 кв. метр булган машина-урын)	жиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковка) өчен (1 фатирга исәпләнгән машина урыны)
1	Бик уңайлы	2,9	0,75
2	Уңайлы	2,6	0,63
3	Массакүләм	1,9	0,24
4	Ижтимагый	1,4	0,16
5	Махсуслаштырылган	0,8	0,25

13 таблица

Халыкны төрле билгеләнештәге объектлар янында жиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковка) өчен ачык майданчыклар белән тәэмин итү дәрәжәсенең тәкъдим ителә торган күрсәткечләре

№ т/б	Объект исеме	Үлчәү берәмлеге	Машина урыннары саны	
			2015 ел	2025 ел
1	Административ учреждениеләр	машина-урын/ 100 эшләүче	28	38
2	Югары һәм урта һөнәри белем бирү учреждениеләре	машина-урын/ 100 эшләүче	21	29

3	Сәнэгать предприяттиеләре	машина-урын/ Ике чиктәш сменада эшләүче 100 кеше	14	19
4	Мәктәпкәчә учреждениеләр	машина-урын/ 1 объект	задание буенча проектлау, әмма кимендә 2	
5	Гомуми белем бирү учреждениеләре	машина-урын/ 1 объект	задание буенча проектлау, әмма кимендә 2	
6	Хастаханәләр	машина-урын/ 100 койка	7	10
7	Поликлиникалар	машина-урын/ Сменага 100 кеше килү	4	6
8	Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприяттиеләре	машина-урын / гомуми мәйданы 30 кв. метр	14	19
9	Спорт объектлары	машина-урын / 100 урын	4	6
10	Мәдәни-тамаша учреждениеләре (музейлар, театрлар һ. б.)	машина-урын / 100 урын яки бер тапкыр килүчеләр	21	29
11	Мәдәният һәм ял парклары	машина-урын/ 100 бер тапкыр килүчеләр	10	13
12	Сәүдә үзәкләре, универмаглар, сәүдә мәйданы 200 кв. метрдан артык булган кибетләр	машина-урын/ Сәүдә мәйданының 100 кв. метры	10	13
13	Базарлар	машина-урын/ 50 сәүдә урыны	35	48
14	Эре ресторанныр һәм кафе, клуб учреждениеләре	машина-урын/ 100 урын	21	29
15	Кунакханә	машина-урын / 100 урын	11	15
16	Барлык төр транспорт вокзаллары	машина-урын/ Пик сәгатенә көлүчеләр, 100 пассажир	21	29
17	Ял итү зоналарында пляжлар һәм парклар	машина-урын/ 100 бер тапкыр килүчеләр	28	38
18	Урман парклары һәм тыюлыклар	машина-урын/ 100 бер тапкыр килүчеләр	14	19
19	Кыска вакытлы ял базалары	машина-урын/ 100 бер тапкыр килүчеләр	21	29

20	Ял йортлары һәм базалары, санаторийлар, профилакторийлар, туристик базалар	машина-уриннар / 100 кеше ял итүче һәм хезмәт күрсәтүче персонал	7	10
21	Туристтик һәм курорт кунакханәләре	машина-уриннар / 100 кеше ял итүче һәм хезмәт күрсәтүче персонал	21	29
22	Ял итү зоналарында жәмәгать туклануы, сәүдә һәм коммуналь-көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятияләре	машина-уриннар / 100 урын, залларда яки бер тапкыр килүчеләр һәм персонал	14	19
<p>Искәрмә. Төүлегенә төрле режимлы объектлар төркеменә хезмәт күрсәтү өчен тукталышларны проектлаганда һәр объект буенча машина урыннарының исәп-хисап санын 10-15 % киметү рәхсәт ителә.</p>				

5.2.5. Авыл җирлекләре һәм җирле әһәмияттәге объектларга караган транспорт объектлары цикләрендә автомобиль юлларын проектлауны СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

5.3. Торак төзелеше объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.3.1. Торак төзелеше һәм торак төзелеше төрләренәң исәп-хисап күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик вазгыятьне һәм халыкның керем дәрәжәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.3.2. Торак төзелешенәң характерына туры китереп, 14 таблицада китерелгән төзелеш төрләре бүленә.

14 таблица

№ т/б	Торак төзелеше тибы	Төзелеш характеристикалары
1	Азкатлы торак төзелеше	биеклегә 3 катка кадәр булган индивидуаль утар төзелеше; биеклектәге 3 катка кадәр блокланган торак йортлар белән төзелеше; биеклегә 4 катка кадәр булган күпфатирлы торак йортлар төзелеше
2	Урта катлы торак төзелеше	5-8 катлы күпфатирлы торак йортлар төзелеше

3	Күп катлы торак төзелеше	биекlege 9 каттан һәм аннан да югарырак булган күпфатирлы торак йортлар төзү
---	--------------------------	--

Торак төзелешенең төрләрен бүлеп бирү, аларны оештыруга карата таләпләрне билгеләү авыл җирлегеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән гамәлгә ашырыла.

5.3.3. Торак пунктларда торак төзүнең норматив параметрлары СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

5.4. Авыл җирлеге халкының мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.4.1. Авыл җирлеге халкының мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларында норматив ихтыяжын билгеләүне халкының төрле социаль-демографик төркемнәренә булган ихтыяжларын канәгатьләндерү зарурилыгы нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

5.4.2. Әлеге объектларны урнаштыру башка шундый ук объектларның якынлыгын, транспорт элементларын оештыруны, урамнар, юллар һәм җәяүлеләр юллары челтәре белән үзара бәйләнешне исәпкә алып башкарылырга тиеш.

5.4.3. Мәдәният, массакүләм ял, ял, физик культура һәм массакүләм спорт объектларын урнаштыру өчен җир кишәрлекләре күләмен проектлау биремә нигезендә кабул итәргә кирәк.

5.4.4. Физик культура һәм массакүләм спорт объектларын белем бирү мәктәпләренең һәм башка уку йортларының, ял һәм мәдәният учреждениеләренең спорт объектлары белән бергә алып бару рәхсәт ителә.

5.5. Мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларын урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.5.1. Яңа төзелешне гамәлгә ашырганда телекоммуникация системаларын, цифрлы эфир телевидениене күмәк кабул итү системаларын урнаштыруны һәм бер үк вакытта өч элемент операторы тарафыннан хезмәт күрсәтү өчен кирәкле булган ябык эчке коммуникацияләр буенча йорт эчендәге элемент челтәрләрен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

5.5.2. Мәгълүматлаштыру һәм элемент объектларын урнаштыру өчен җир кишәрлекләре мәйданын 15 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

15 таблица

№ т/б	Объект исеме	Участок мәйданы
1	Почта элементәсе бүлеге	700-1200 кв. метр
2	Автоматик телефон станциясе	0,25 га
3	Автоматик элемент телефон станциясе	0,3 га
4	Концентратор	40-100 кв. метр

5	Терәк-көчәйтү станциясе	0,1-0,15 га
6	Чыбыклы тапшырулар блок - станциясе	0,05-0,1 га
7	Тавыш трансформатор подстанциясе	50-70 кв. метр
8	Кабельле телевидениенең техник үзәге	0,3-0,5 га

5.5.3. Элемтә предприятиеләре биналарын, зарарлы, коррозия-актив, күңелсез сөрүлек матдәләре һәм тузаннары бүлеп би­рү чыганагы булган күр­ше предприятиеләргә яки технологик процесслы объектларга карата, аларның санитар-яклау зоналарыннан читтә урнаштыру зарур.

5.5.4. Элемтә линияләрен урнаштыру «Элемтә линияләре өчен жир бүлеп би­рү нормалары» СН 461-74 таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

5.6. Авыл жир­леге халкының көнкүреш калдыкларын жыю һәм чыгару объек­тларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объек­тларны урнаштыру буенча тәк­ъдимнәр

5.6.1. Торак пунктларның торак зоналарында автомобиль транспорты өчен подъездлар белән тәэмин ителгән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен кон­тейнер майданчыклары урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Контейнер майданчыкларының тиешле кү­ләмен билгеләү өчен, кон­тейнерлардан файдаланучы халык саныннан, калдыклар жыелу нормасыннан, калдыкларны саклау срокларыннан чыгып эш итәргә кирәк. Контейнерларның исәп-хисап кү­ләме алар барлыкка килгән чорда калдыкларны фактта туплауга туры килергә тиеш.

5.6.2. Көнкүреш калдыкларын жыю нормалары күрсәткечләрен СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләре нигезендә кабул итәргә кирәк.

Жыелган көнкүреш калдыкларының исәп-хисап санын даими (һәр 5 ел саен) факттагы мәгълүматлар буенча ачыкларга кирәк.

16 таблица

Көнкүреш калдыклары төр­ләр­е	Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары саны	
	кг	литр
Каты: су, канализация, үзәк жылылык һәм газ белән тәэмин ителгән торак биналардан; башка торак биналардан	190 – 225	900 – 1000
	300 – 450	1100 – 2000
Ижтимагый биналарны исәпкә алып, каты көнкүреш калдыкларының гомуми саны	280 – 300	1400 – 1500
Чокырлардан сыек (канализация булмаганда)	–	2000 – 3500

5.6.3. Контейнер майданчыкларын торак йортлардан, балалар, дэвалау-профилактика учреждениелереннән, спорт майданчыкларыннан һәм халык ял итә торган урыннардан кимендә 20 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.6.4. Бер майданчыкта урнашкан чүп-чар өчен контейнерлар саны 5 контейнердан артмаска тиеш.

5.6.5. Үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасы белән тәэмин ителмәгән торак йорт территориясендә сыек көнкүреш калдыкларын жыю өчен ишегалды юынтыларын күздә тотарга кирәк.

5.7. Авыл жирлеге халкының төзекләнделерү һәм яшелләнделерү объектларында норматив ихтыяжын билгеләү, әлеге объектларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.7.1. Торак пункт төзелеше чикләрендә төрле билгеләнештәге яшелләнделерелгән территорияләрнең чагыштырма авырлыгы (төзелеш территориясенә яшелләнделерелгән булуы) 55% ким булмаска тиеш.

Төрле билгеләнештәге яшелләнделерелгән территорияләр дигәндә гомуми һәм чикләнгән территорияләрне, үзчәчелүче агач һәм куак үсентеләрен, торак пунктлар территорияләрендә урманнарны аңларга кирәк.

5.7.2. Торак пункттагы яшел үсентеләрне, аның планлаштыру структурасын һәм жирле шартларын исәпкә алып, бердәм система рәвешендә карарга кирәк.

Торак пунктның яңа территорияләрен проектлаганда һәм реконструкцияләгәндә гамәлдәге яшел үсентеләрне максималь рәвештә саклауны һәм куллануны күздә тотарга кирәк.

5.7.3. Гомуми кулланылыштагы яшелләнделерү объектлары майданнарын түбәндәге күләмдә кабул итәргә кирәк:

парклар- кимендә 10 га;

бакчалар-кимендә 3 га;

скверлар-0,5 га.

5.7.4. Торак пунктлар территорияләрендә төзекләнделерү һәм яшелләнделерү объектларын урнаштыру принциплары, объектларның параметрларын СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" таләпләренә туры китереп карарга кирәк.

5.8. Зиратларны урнаштыру буенча тәкъдимнәр

5.8.1. Бу бүлектә мәрхүмнең мәетен яки жәсәдләрен күмү юлы белән жирләү юлы белән традицион күмелгән зиратларны урнаштыруга карата таләпләр һәм тәкъдимнәр китерелә.

5.8.2. Зират өчен жир участогы күләме 40 гектардан артмаска тиеш.

5.8.3. Зиратны урнаштырганда халык санының перспективалы үсешен, үлем коэффициентын, гамәлдәге зиратларның булуын, жир участогы нормасын исәпкә алырга кирәк.

5.8.4. Зиратларны торак пунктларның торак төзелеше территориясенә карата аерым яктан урнаштырырга кирәк.

5.8.5. Яңа жирләү урыннары булдыру, гамәлдәге жирләү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитар-гигиена экспертизасы уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.

5.8.6. Авыл зиратларын торак, жәмәгать биналарыннан, спорт-сәламәтләнделерү һәм санатор-курорт объектларыннан кимендә 50 метр ераклыкта урнаштырырга кирәк.

5.8.7. Зират өчен бирелгән участок түбәндәге таләпләргә туры килергә тиеш:

торақ пункттан, ачык сулыклардан һәм сулыклардан капма-каршы якка авыш булу;

су басу зонасыннан читтә урнашкан булу;

грунт суларының максималъ торышы булган жир өслегеннән 2,5 метрдан да ким булмаган грунт суларының торышы дәрәжәсенә ия булу;

кору, йомшак туфракка (супесчанка, комлы) 1,5 метр тирәнлектә һәм аннан да түбәнрәк, туфракның дымлылығы 6-18% чикләрендә.

5.8.8. Зиратлар территориясендә юл челтәрен, су сибү системасын, шахталар коеларын, тышкы яктылыкны күздә тотарга кирәк.

5.8.9. Жирләү участокларының күләмен 17 таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

17 таблица

Бер урында бер дәрәжәдә жирләү саны	Жирләү участогы күләме	
	Киңлеге, метр	Озынлыгы, метр
1	1,0	2,0
2	1,8	2,0
3	2,6	2,0
4	3,6 / 1,8	2,0 / 4,0
5	2,6	4,0
6	2,6	4,0

3. ИСӘП-ХИСАП КҮРСӨТКЕЧЛӨРЕН НИГЕЗЛӨҮ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

6.1. Нормативлар түбәндәге норматив хокукый актлар таләпләренә туры китереп әзерләнде:

2004 елның 29 декабреннән 190-ФЗ номерлы Россия Федерациясенә шәһәр төзелеше кодексы;

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон;

«Жирләү һәм жирләү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварыннан 8-ФЗ номерлы Федераль закон;

«Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлеге турында» 2010 елның 25 декабрәндәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы;

«2014 елга кадәр ижтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләре белән тәмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсен билгеләү турында» 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары (30.05.2013 елга үзгәрешләр белән)

6.2. Нормативларны әзерләгәндә түбәндәге норматив документлар кулланылды:

СП 42.13330.2016 "СНиП 2.07.01-89 * Шәһәр Төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү";

СП 31.13330.2012 "СНиП 2.04.02-84 * Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар";

СП 32.13330 2018 "СНиП 2.04.03-85 Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар";

СП 59.13330.2020 "СНиП 35-01-2001 биналар һәм корылмаларның халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен үтемлелеге";

СанПиН 2.1.3684-21 "Шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчәргә яраклы суга һәм эчәргә яраклы су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак биналарга, җитештерү, жәмәгать биналарын эксплуатацияләүгә, санитария-эпидемияләргә каршы (профилактика) чаралар үткөрүгә һәм үткөрүгә карата санитар-эпидемиологик таләпләр";

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 27 декабреннән 1071 карары белән расланган Татарстан Республикасының шәһәр төзелешен проектлаштыру буенча Республика нормативлары;

Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районының шәһәр төзелеше проектлаштыруның җирле нормативлары.

6.3. Нормативларны әзерләгәндә исәпкә алынды:

авыл җирлегенең административ-территориаль бүленеше;

авыл җирлегенең социаль-демографик составы һәм халык тыгызлыгы;

табигать-климат шартлары;

Югары Ослан муниципаль районы һәм Карагужа авыл җирлегенең социаль-икътисадый үсеш программалары;

авыл җирлегенең социаль-икътисадый үсеше фаразы;

җирле үзидарә органнарының һәм кызыксынган затларның тәкъдимнәре

6.4. Нормативларның төп өлешендә авыл җирлеге халкының тәэмин ителешенең минималь рәхсәт ителгән минималь дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре һәм авыл җирлеге халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган кадәр үтемле булу дәрәжәсенең исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнгән җирле әһәмияттәге объектлар исемлегенә Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.2 статьясындагы 4 өлешендә күрсәтелгән таләпләре, шулай ук нормативлар проекты эшләү буенча техник задание белән билгеләнә.